

УДК 657:006.3

НЕОБХІДНІСТЬ АДАПТАЦІЇ ТА РЕФОРМУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ВІДПОВІДНО ДО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Остапенко Н.В., студентка 4-го курсу,
Національний університет харчових технологій

Науковий керівник: Беренда Н.І.
кандидат економічних наук
доцент кафедри обліку і аудиту НУХТ

Анотація

У статті досліджено питання необхідності адаптації та реформування вітчизняної системи бухгалтерського обліку, гармонізації бухгалтерського обліку та фінансової звітності відповідно до міжнародних стандартів; визначено основні проблеми трансформації вітчизняного бухгалтерського обліку та звітності та переваги використання МСФЗ.

Ключові слова: міжнародні стандарти фінансової звітності, вітчизняна система бухгалтерського обліку, переваги МСФЗ, гармонізація, трансформація, міжнародна практика.

Постановка проблеми. В сучасних умовах стрімкого розвитку міжнародних економічних відносин, своєчасна та достовірна інформація є одним із джерел прийняття правильних управлінських рішень її користувачами. Особливої ролі, в цих умовах набуває саме облікова інформація. Адже саме вона характеризує стан активів, зобов'язань та власного капіталу певного підприємства.

Світова спільнота, останнім часом, стала все більше уваги приділяти запровадженню в різних країнах світу Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), адже в умовах глобалізації та міжнародної інтеграції вони набувають особливого значення для розвитку стійких взаємодовіряючих міжнародних відносин між країнами.

Для забезпечення стійкого економічного розвитку та інтеграції України до Європейського союзу наша держава також почала реформувати вітчизняну систему бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Адже це дозволить усунути існуючі на сьогоднішній день економічні і торгівельні бар'єри та активізувати процес надходження іноземних інвестицій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато українських вчених у своїх працях обґрунтували не тільки необхідність реформування вітчизняної системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності у відповідності до МСФЗ, а й досліджували методичні проблеми гармонізації бухгалтерського обліку та звітності у відповідності до міжнародних стандартів. Серед них: Г. Веріга [1], С. Головов [2], М.Жук [3], О. Лісничка [4], П. Левченко [5], Т. Михайлова [6], Л. Нищенко [7], Ф. Палій [8], Я. Соколов, Ф. Бутинець, Л. Горецька [9] та інші.

Невирішені частини досліджуваної проблеми. Не дивлячись на значні переваги, які відкриваються перед Україною з переходом на МСФЗ, на сьогоднішній день все ще залишається невирішеною проблема змін та співставлення між бухгалтерським, податковим обліками та вимогами, за якими має бути складена статистична звітність.

Метою статті є висвітлення питань щодо значення та ролі формування і узагальнення облікової інформації підприємствами України відповідно до МСФЗ, процесу адаптації міжнародних стандартів для України та їхній позитивний і негативний вплив на вітчизняну систему обліку.

Виклад основного матеріалу. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) це – набір прийнятих Радою з міжнародних стандартів фінансової звітності (IASB) документів (стандартів і коментарів), що визначають стандарти, які регламентують правила складання фінансової звітності, необхідної зовнішнім користувачам для прийняття ними економічних рішень стосовно підприємства. МСФЗ (IFRS) є інструментом реалізації економічної політики, основна мета використання якого полягає у забезпеченні прозорості та зрозумілості інформації щодо діяльності суб'єктів господарювання. Метою розробки та запровадження МСФЗ також є створення

достовірної бази для визначення доходів і витрат, оцінки активів і зобов'язань, розкриття існуючих фінансових ризиків, порівняння результатів діяльності.

МСФЗ, на відміну від деяких національних правил складання звітності, засновані на принципах, а не на правилах, тобто головним є економічна суть процесу.

Можливість виходу України на міжнародні ринки світового капіталу безумовно залежить від поняття та достовірності фінансової звітності українських підприємств, на основі якої інвестор міг би приймати рішення щодо цілеспрямованості та обсягу інвестицій, здійснювати контроль за їхнім ефективним використанням, а потенційні партнери мали б змогу приймати рішення про можливість співпраці [9]. Крім того, МСФЗ якісно впливають на можливості керівництва в області управління організацією і надають значні переваги перед конкурентами. У суб'єктів, які складають звітність за МСФЗ, значно зростає можливість залучити додаткові джерела капіталу та партнерів по бізнесу, які допоможуть забезпечити економічне зростання і процвітання. У свою чергу суб'єкти, використовуючи МСФЗ, мають доступ до інформації про фінансовий стан потенційних партнерів, що слугує додатковим інструментом при їх виборі [11].

Першим кроком на шляху наближення вітчизняної системи обліку до міжнародних вимог було прийняття Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» 16.07.1999 року. Протягом 1999-2000 років Міністерством фінансів було розроблено та затверджено 20 національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку (П(С)БО). Для врахування зміни світових вимог до облікової інформації було розроблено та затверджено ще 14 П(С)БО, які діють на сьогоднішній день.

Другим кроком на шляху наближення вітчизняної системи обліку до міжнародних вимог є ухвалення розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 жовтня 2007 р. № 911-р Стратегії застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні. Головною метою цієї стратегії є удосконалення вітчизняної системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні з урахуванням вимог міжнародних стандартів та законодавства Європейського Союзу.

На нашу думку, переваги складання фінансової звітності за міжнародними стандартами є очевидними як для підприємств такі для держави:

- можливість порівняння та зіставлення показників фінансової звітності компаній з різних країн світу;
- прозорість інформації, що забезпечується шляхом дотримання правил її складання, а також численними поясненнями до фінансової звітності;
- значна надійність інформації (не враховуючи випадки її фальсифікації);
- більша довіра потенційних партнерів до звітності, складеної за міжнародними стандартами;
- можливість залучення більш швидкого та об'ємнішого фінансового-інвестиційного потоку до України; можливість виходу на міжнародні ринки торгівлі;
- розумне залучення значних інвестицій може стати одним із елементів економічного зростання країни;
- економія грошових ресурсів та часу на трансформацію фінансової звітності у відповідності до вимог МСФЗ;
- надходження інвестицій до держави створить додаткову кількість робочих місць, а отже знизиться рівень безробіття.

Запровадження принципів і методів МСФЗ в Україні здійснюється в умовах наявної системи державного регулювання бухгалтерського обліку. Правова система України суттєво обмежує можливості легалізації міжнародних стандартів, створених міжнародним неурядовим органом, що зумовлено насамперед такими чинниками:

- відсутністю зв'язку між положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку та законами і кодексами, які впливають на застосування міжнародних стандартів фінансової звітності;
- збереженням впливу податкових норм і правил на організацію бухгалтерського обліку та впливу урядових органів на процеси розробки і прийняття положень (стандартів) бухгалтерського обліку;

– визначенням П(с)БО, на відміну від МСФЗ, не лише вимог до фінансової звітності, а й методологічних засад формування інформації у бухгалтерському облікові;

– застосуванням у системі управління на макрорівні соціалістичних концепцій фондів, амортизації, а на мікрорівні – концептуальних основ МСФЗ [12].

Незважаючи на активний розвиток гармонізації бухгалтерського обліку і фінансової звітності в Україні, прийняту Програму реформування бухгалтерського обліку в Україні не втілено у практичне життя. На сьогодні в Україні лише банківські структури готують фінансову звітність за міжнародними стандартами, тоді як інші вітчизняні підприємства та організації продовжують оприлюднювати фінансову звітність, складену за національними стандартами, незважаючи на рішення Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку (ДКЦПФР) від 02.06.02 р. № 126 та розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.01.03 р. № 25–р. щодо підготовки публічними акціонерними товариствами звітності за міжнародними стандартами. [13].

Паралельно з такими вітчизняними процесами у країнах Західної Європи станом на 1 квітня 2005 р., 73% підприємств перейшли на ведення бухгалтерського обліку на основі міжнародних стандартів фінансової звітності, з них: у Бельгії та Люксембурзі – 79%, Греції – 54%, Франції – 72% , Німеччині – 87%, Італії – 54%, Нідерландах – 92%, Польщі – 65%, Іспанії – 85%, Туреччині – 69%, Великобританії – 75%.

Проте слід зазначити, що незважаючи на очевидну необхідність застосування МСФЗ в процесі ведення бухгалтерського обліку в Україні, механічне перенесення та застосування облікових стандартів Ради з міжнародних стандартів фінансової звітності без врахування національних економічно-правових особливостей є неефективним. Саме тому перехід вітчизняних суб'єктів господарювання до використання в обліку МСФЗ є можливим після детального вивчення кожного з положень міжнародних стандартів та перенесення їх на українську основу. Лише такий підхід до гармонізації вітчизняного бухгалтерського обліку і фінансової звітності з МСФЗ дасть реальний та ефективний результат.

Тому, гармонізацію бухгалтерського обліку та фінансової звітності доцільно визначати за такими складовими: теоретико-методологічна база, що включає гармонізацію принципів і методологічних положень (стандартів), а також практичний інструментарій стосовно гармонізації практики ведення бухгалтерського обліку. Це сприяє кращому розумінню економічної природи основних напрямів зближення бухгалтерського обліку та звітності, дозволяє розробити ефективні заходи гармонізації національної системи бухгалтерського обліку та звітності з міжнародними стандартами [13].

Висновки. Враховуючи все вищевикладене, можна підсумувати, що на сьогоднішній день МСФЗ є ефективним засобом міжнародної інтеграції та частиною сталого економічного розвитку для України. Використання МСФЗ має суттєві переваги перед П(С)БО для більшості підприємств та користувачів їхньої фінансової звітності. А для швидкої та ефективної гармонізації бухгалтерського обліку та фінансової звітності з міжнародними стандартами необхідно розробити таку систему правових засад та методологічних підходів, які б давали змогу удосконалювати та модернізувати аспекти ведення бухгалтерського обліку та звітності в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Веріга Г.В. Міжнародні стандарти фінансової звітності / Г.В.Веріга, А. Савро // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – №9. – 19-25.
2. Голов С.Ф., Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку: Монографія. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 522 с.
3. Жук В.М. Реформування бухгалтерського обліку та звітності: стан та перспективи / В.М. Жук // Облік і фінанси АПК. - 2008. - № 3. - С. 4-14.
4. Лісничка О.В. Міжнародні стандарти як основний напрям удосконалення бухгалтерської звітності в системі економічної інформації / О.В. Лісничка // Економіка та підприємництво. - 2006. - №5. - С. 190-193.
5. Левченко В.П. Перехід на МСФЗ як елемент стратегії розвитку ринку небанківських послуг // Ефективне регулювання ринку фінансових послуг –

шлях до Європейської інтеграції : матер. Міжнар. конф., 8 грудня 2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://govuadocs.com.ua/docs/599/index-146049.html>.

6. Михайлова Т. П. Міжнародний облік і аудит (частина Міжнародний облік) [Текст]: ідручн. / Т.П.Михайлова. – Донецьк: ДонДУЕТ, 2006. – 78с

7. Нищенко Л. Гармонізація бухгалтерського обліку та фінансової звітності України з міжнародними стандартами / Л.Нищенко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – №5. –С. 6–9.

8. Палій В.Ф. Міжнародні стандарти обліку і фінансової звітності: Підручник. – М: ИНФРА–М, 2006. – 473 с.

9. Бухгалтерский учет в зарубежных странах: учебник / Я. В. Соколов, Ф.Ф. Бутынец, Л. Л. Горечкая; отв. ред. Ф.Ф. Бутынец. – М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2006. – 672 с.

10. Глосарій банківської термінології. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123447&cat_id=12321

11. Лучко М.Р., Бенько І.Д, Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах. навч. посіб. – К.: Знання, 2006. – 311 с. – (Вища освіта ХХІ століття).

12. Головов С.Ф. Сучасний стан та перспективи розвитку бухгалтерського обліку в Україні [Текст]: автореф. дис. док. економ. наук: спец. 08.00.09 – Бухгалтерський облік, аналіз та аудит / Головов С.Ф.; Київський нац. Економічний ун-т. ім. Вадима Гетьмана. – К.: [Б.В.], 2009. – 35 с.

13. Чепец О.Г., Губарик О.М. Гармонізація бухгалтерського обліку та фінансової звітності України з міжнародними стандартами [Текст] / Чепец О.Г., Губарик О.М. // Економічні науки. – 2012. – № 9(33). – С. 432-440.

Анотація

Остапенко Н.В. Необходимость адаптации и реформирования отечественной системы бухгалтерского учета соответствующими международным стандартам

В статье исследованы вопросы необходимости адаптации и реформирования отечественной системы бухгалтерского учета, гармонизации

бухгалтерского учета и финансовой отчетности в соответствии с международными стандартами, определены основные проблемы трансформации отечественного бухгалтерского учета и отчетности и преимущества использования МСФО.

Ключевые слова: международные стандарты финансовой отчетности, отечественная система бухгалтерского учета, преимущества МСФО, гармонизация, трансформация, международная практика.

Summary

The need to adapt and reforming the national system of accounting in conformity with international standards

The article examines the need to adapt and reform the national accounting system, harmonization of accounting and financial reporting in accordance with international standards, the basic problems of transformation of domestic accounting and reporting, and the benefits of using IFRS.

Keywords: International Financial Reporting Standards, the national accounting system, the benefits of IFRS, harmonization, transformation, international practice.